

Sygn. akt III AUa 467/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska (spr.)
Sędziowie:	SA Bożena Grubba SO del. Tomasz Koronowski
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Plawgo-Czyż

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2018 r. w Gdańsku

sprawy K. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 30 stycznia 2018 r., sygn. akt IV U 1112/17

I. oddala apelację;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. na rzecz K. G. kwotę 240 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Bożena Grubba SSA Alicja Podlewska SSO del. Tomasz Koronowski

Sygn. akt III AUa 467/18

UZASADNIENIE

Decyzją z 25 lipca 2017 r. ZUS Oddział w T. – powołując się na art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2016 r., poz. 1379 ze zm.) - odmówił ubezpieczonemu K. G. prawa do emerytury.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż na podstawie dowodów dołączonych

do wniosku i uzyskanych w wyniku przeprowadzonego postępowania ustalono, że na dzień 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony udowodnił 30 lat, 3 miesiące i 2 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 19 lat, 1 miesiąc i 8 dni stażu pracy nauczycielskiej. Do okresów pracy nauczycielskiej nie zaliczono okresu odbywania służby wojskowej od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r. oraz okresu zatrudnienia w (...) w T. jako specjalisty w zawodzie fizyka od 1 września 1991 r. do 31 sierpnia 1997 r. Wobec niewykazania przez ubezpieczonego wymaganego 20-letniego stażu pracy nauczycielskiej oraz nie przedłożenia świadectwa pracy z informacją o rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy, zdaniem organu rentowego brak było podstaw do przyznania emerytury.

K. G. złożył odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i orzeczenie, że przysługuje mu prawo do emerytury.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony wskazał, że stanowisko organu rentowego jest sprzeczne z przyjętą przez Sąd Najwyższy jednolitą wykładnią przepisów o powszechnym obowiązku obrony, obowiązujących w dacie odbywania przez niego służby wojskowej. Zdaniem K. G. w przedmiotowym postępowaniu zostało wykazane, że ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku nauczyciela m. in. w okresie od 1 września 1982 r. do 31 sierpnia 1986 r., a także, że w okresie od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r. odbywał on służbę wojskową, po zakończeniu której, w ciągu 30 dni od zwolnienia ze służby, podjął znowu pracę nauczyciela. W tym stanie rzeczy cały okres służby wojskowej powinien być wliczony do stażu pracy nauczycielskiej, który wyniesie łącznie ponad 20 lat. W odniesieniu do wymogu przedłożenia świadectwa pracy z informacją o rozwiązaniu stosunku pracy, ubezpieczony podał we wniosku termin rozwiązania stosunku pracy – 31 sierpnia 2017 r. Świadectwo pracy ubezpieczony złoży niezwłocznie po tej dacie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie.

W piśmie z 25 września 2017 r. ubezpieczony wskazał, że jego stosunek pracy ustał z dniem 31 sierpnia 2017 r., zaś w dniu następnym złożył w organie rentowym świadectwo pracy.

Na rozprawie w dniu 30 stycznia 2018 r. pełnomocnik K. G. wniósł o przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury od dnia 1 września 2017 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 30 stycznia 2018 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał K. G. prawo do emerytury od 1 września 2017 r. (pkt 1) oraz nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt 2), sygn. akt IV U 1112/17.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

K. G. urodził się (...)

25 czerwca 2014 r. K. G. złożył wniosek o emeryturę.

Decyzją z 25 lipca 2014 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu przyznania prawa do emerytury, ponieważ nie przedłożył on świadectwa pracy potwierdzającego fakt rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy.

10 lipca 2017 r. K. G. ponowił wniosek o emeryturę. W dniu składania wniosku ubezpieczony nie był członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego i pracował w I Liceum Ogólnokształcącym im. M. K. w T..

25 lipca 2017 r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Decyzją z 26 października 2017 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego od 1 września 2017 r. Świadczenie to zostało przyznane do dnia poprzedzającego dzień osiągnięcia przez ubezpieczonego wieku 67 lat. Wysokość świadczenia wyniosła 2.907,92 zł brutto (do wypłaty 2.394,21 zł miesięcznie).

W okresie od 1 września 1982 r. do 31 sierpnia 1986 r. ubezpieczony był zatrudniony w Zbiorczej Szkole Gminnej w L.. W tym czasie, w okresie od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową.

W okresie od 1 września 2008 r. do 31 sierpnia 2017 r. ubezpieczony był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w I Liceum Ogólnokształcącym im. M. K. w T. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku nauczyciela fizyki.

Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie było, czy ubezpieczony spełnia przesłanki do przyznania prawa do emerytury w myśl art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r. poz. 1189 ze zm.).

Przepis art. 86 Karty Nauczyciela stwierdza, że nauczyciel jest zaliczany do pracowników wykonujących pracę w szczególnym charakterze. Przepis art. 88 ust. 1 ww. ustawy określa natomiast warunki przejścia nauczyciela na wcześniejszą emeryturę. Zgodnie z tym przepisem, nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich - dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę.

Przepisy Karty Nauczyciela nie zawierają definicji pojęcia "pracy w szczególnym charakterze". Biorąc jednak pod uwagę, że przepisy tej ustawy odnoszące się do uprawnień emerytalnych należą do systemu ubezpieczeń społecznych, Sąd I instancji wskazał, że do interpretacji używanych w art. 88 ust. 1 pojęć "okres zatrudnienia" i "wykonywanie pracy w szczególnym charakterze" stosuje się definicje obowiązujące w tym systemie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2005 roku w sprawach II UK 219/04 i II UK 215/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 360 i 361). Wykładnia użytego w art. 86 i art. 88 ust. 1 ww. ustawy pojęcia "praca w szczególnym charakterze" winna zatem uwzględniać regulację zawartą w art. 32 ust. 3 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.; dalej jako „ustawa emerytalna”), zgodnie z którym dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze uważa się nauczycieli, wychowawców lub innych pracowników pedagogicznych wykonujących pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 ustawy z 1982 r. - Karta Nauczyciela (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2013 r., III UK 51/12, LEX nr 1400096).

W orzecznictwie przyjmuje się też, że okres 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, to okres wykonywania pracy przez nauczyciela pozostającego w tym czasie ze szkołą w stosunku pracy na podstawie umowy o pracę lub mianowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2007 r., II UK 236/06, LEX nr 422755). Ustalenie spełnienia wymaganego wymiaru pracy dydaktycznej i wychowawczej następuje przy tym według przepisów określających ten wymiar, które obowiązywały w czasie wykonywania pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2007 r., II UK 275/06, LEX nr 443121).

W toku postępowania przed organem rentowym oraz późniejszego postępowania sądowego sporne były dwie kwestie: czy okres odbywania zasadniczej służby wojskowej K. G. od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r. winien być zaliczony

w całości do stażu pracy nauczycielskiej, a nadto, czy ubezpieczonemu można przyznać prawo do emerytury w sytuacji, gdy rozwiązał stosunek pracy dopiero po dacie złożenia wniosku o to świadczenie.

Odnosząc się do pierwszej ze spornych kwestii Sąd Okręgowy wyjaśnił, że problem uwzględnienia okresu czynnej służby wojskowej do okresu pracy w warunkach szczególnych (a w konsekwencji do okresu pracy nauczycielskiej) był przedmiotem wielokrotnych wypowiedzi judykatury i doktryny. W tym przedmiocie zarysowały się dwa stanowiska. Według pierwszego, skoro okres służby wojskowej nie jest okresem pracy, to nie może uprawniać do uzyskania emerytury wcześniejszej. Z kolei według drugiego, skoro Państwo nakładało na obywateli obowiązek służby wojskowej, to okres ten powinien być uwzględniany również przy ustalaniu okresu pracy w warunkach szczególnych. Pierwszy z tych poglądów – popierany przez organ rentowy - znalazł odzwierciedlenie, między innymi, w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 26 kwietnia 2017 r., III AUa 564/17, gdzie wskazano, że z dniem 6 sierpnia 1979 r. nastąpiła zmiana zapisu art. 108 ustawy powszechnym obowiązku obrony, który z tą datą nie przewiduje możliwości zaliczenia czasu odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej do okresu zatrudnienia i w konsekwencji do okresu pracy w szczególnych warunkach. Nadto (...) z dniem 1 września 1979 r. weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 września 1979 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i osób spełniających zastępczo obowiązek służby wojskowej oraz członków ich rodzin (Dz. U. z 1979 r., nr 21, poz. 125) - § 4 tego rozporządzenia nie przewiduje możliwości zaliczenia okresu odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem.

W ocenie Sądu stanowisko to jest jednak błędne i pozostaje w sprzeczności zarówno z treścią art. 108 jak i z późniejszą treścią art. 120 ustawy z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. nr 44, poz. 220 ze zm.) - w brzmieniu obowiązującym w okresie pełnienia przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej, tj. od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r.

Zgodnie z treścią przepisu art. 108 ww. ustawy czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby.

W związku z rozbieżnym orzecznictwem co do kwestii związanej z możliwością zaliczania okresu służby wojskowej do okresu pracy w szczególnych warunkach, Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z 16 października 2013 roku, sygn.: II UZP 6/13 (OSNP 2014/3/42) przesądził, iż czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1974 r.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym.

W ocenie Sądu Okręgowego, uważna analiza treści ww. uchwały nie daje podstaw do przyjęcia, że datą graniczną zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do stażu pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach jest data 31 sierpnia 1979 r. Wskazana wyżej data nie wynika bowiem z uzasadnienia cytowanej uchwały, która, co prawda odnosi do okresu przypadającego do 31 grudnia 1974 r., jednak należy mieć na uwadze, że wskazany w niej zakres czasowy wynika jedynie ze stanu faktycznego ustalonego w sprawie, w której uchwała ta została podjęta (zasadnicza służba wojskowa odbyta od 23 kwietnia 1971 r. do 1 maja 1973 r.).

W uzasadnieniu powyższej uchwały Sąd Najwyższy wskazał na zasady konstytucyjne uzasadniające i usprawiedliwiające traktowanie okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej (art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji

RP) jako zatrudnienia dla ustalenia warunków do emerytury wynikającej z art. 32 ustawy emerytalno - rentowej. Wskazał również

na obowiązek obywatela polskiego obrony ojczyzny, stwierdzając nadto, że z Konstytucji wynika zakaz ustanawiania takich regulacji ustawowych lub dokonywania takiej wykładni przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które dopuszczałyby jakiegokolwiek pokrzywdzenie obywatela z powodu wykonywania publicznego obowiązku obrony ojczyzny. Jeśli zatem zostały spełnione przez pracownika wskazane wyżej warunki powrotu do poprzedniego zatrudnienia zostaje zachowana tzw. ciągłość pracy. Czas pełnienia zasadniczej służby wojskowej jest wtedy okresem zatrudnienia na takich samych warunkach, jak przed powołaniem do tej służby.

Jeżeli chodzi o okres pełnienia zasadniczej służby wojskowej po 31 grudnia 1974 r. nadal zaliczenie jego do stażu pracy w szczególnych warunkach odbywa się na podstawie powołanego wyżej art. 108 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, który uległ wprawdzie zmianie od 1 stycznia 1975 r., jednak nie na tyle istotnej, radykalnej, żeby stwierdzić, że zasadnicza służba wojskowa nie podlega już od tej daty zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach (wyrok Sądu Najwyższego z 11.02.2014 r., II UK 293/13). Zmiana art. 108 cyt. ustawy z 21 listopada 1967 r. z dniem

1 stycznia 1975 r. wynikała z wejścia w życie Kodeksu pracy (została dokonana na podstawie art. X ust. 2 pkt c ustawy z 26 czerwca 1974 r. - przepisy wprowadzające Kodeks pracy - Dz.U. Nr 24, poz. 142 ze zm.). Zmiana art. 108 ustawy z 1967 roku nie wprowadziła wówczas w nim radykalnie nowej treści, która uzasadniałaby stwierdzenie, że zasadnicza służba wojskowa nie podlega już zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach. Przepis art. 108 ust. 1 dalej stanowił, że czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Nadal więc ustawodawca potwierdzał wliczanie pracownikowi okresu służby wojskowej do zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem.

W wyroku z 11 lutego 2014 roku, sygn.: II UK 293/13, Sąd Najwyższy rozważając kwestię okresu służby wojskowej ubezpieczonego przypadającego po 31 grudnia 1974 r. wskazał, że nadal znaczenie ma art. 108 ustawy z 21 listopada 1967 r., który uległ wprawdzie zmianie od 1 stycznia 1975 r., jednak nie tak istotnej, aby powiedzieć, że nastąpiło przełamanie i ustawodawca chciał z tą datą znieść uprawnienie żołnierzy zasadniczej służby wojskowej do zaliczenia jej do okresu zatrudnienia uprawniającego do wcześniejszej emerytury, jako okres pracy w szczególnych warunkach.

Kolejna zmiana w ustawie z 21 listopada 1967 r. nastąpiła na podstawie ustawy z 28 czerwca 1979 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 15, poz. 97). Przepisy art. 106-108 ustawy otrzymały wówczas nowe brzmienie. W art. 107 ust. 1 stwierdzono, że "Pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych". W tekście jednolitym cyt. ustawy z 21 listopada 1967 r. (Dz. U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111) regulację tę ujęto w art. 120.

Tak więc, zgodnie z art. 120 ust. 1 cyt. ustawy pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy,

w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych. Jednocześnie pracownikowi, który podjął pracę lub złożył wniosek o skierowanie do pracy po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej, czas odbywania służby wliczał się do okresu zatrudnienia tylko w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej oraz uprawnień emerytalno-rentowych (art. 120 ust. 3).

Zawarte w art. 120 ust. 1 i 3 ustawy "wliczanie" okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych zostało usunięte dopiero z dniem 21 października 2005 r. Wówczas wszedł w życie art. 1 pkt 39 ustawy z 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony

Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o służbie zastępczej (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 16.10.2013 r., II UZP 6/13, OSNP 2014/3/42).

Sąd I instancji wskazał również, że szczegółowe zasady zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia zostały ustalone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin. Stosownie

do § 3 tego rozporządzenia, w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 1973 r. do 3 kwietnia 1975 r. - pracownikowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 1

lub 2, zalicza się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w danym zakładzie lub gałęzi pracy oraz

w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Zgodnie zaś z § 5 ust. 1 ww. rozporządzenia

- w brzmieniu obowiązującym od dnia 4 kwietnia 1975 r. - żołnierzowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 2-4, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie,

w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz

w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Należy zwrócić uwagę na to, że na wskazanych warunkach okres zasadniczej służby wojskowej podlegał zaliczeniu „do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem”. „Wszelkie

uprawnienia związane z zatrudnieniem” to także uprawnienia wynikające z ubezpieczenia społecznego,

a więc okres zasadniczej służby wojskowej zaliczony na wskazanych warunkach do okresu zatrudnienia (stosunku pracy) trzeba traktować w prawie ubezpieczeń społecznych tak,

jak okres podlegania ubezpieczeniu z tytułu stosunku pracy. Zdaniem Sądu treść powołanych regulacji nie pozostawia wątpliwości, iż – z zastrzeżeniem spełnienia innych warunków - umożliwiają one uwzględnienie do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd,

że dla kwalifikacji okresu zasadniczej służby wojskowej, jako okresu zatrudnienia

w szczególnych warunkach, należy stosować regulacje prawne obowiązujące w okresie odbywania tej służby. Zwrócił na to uwagę między innymi Sąd Najwyższy w wyroku z dnia

9 marca 2010 r. (I UK 333/09, niepublikowanym; tak samo - wyrok Sądu Najwyższego

z 20.03.2013 r., I UK 544/12). Jeżeli bowiem spełnione zostały przesłanki zaliczenia

do okresu zatrudnienia okresu zasadniczej służby wojskowej, według obowiązujących

w okresie tej służby przepisów, to były żołnierz nie powinien ponosić negatywnych konsekwencji z powodu zmiany przepisów regulujących nabycie prawa do emerytury (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 22 października 2009 r. sygn. akt I UK 136/09, LEX nr 564766, OSP 2011/1/6).

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny w Rzeszowie III Wydział Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych w wyroku z 25 maja 2016 r., sygn.: III AUa 55/16, uznał,

że również po 31 sierpnia 1979 r. (sporna data w niniejszej sprawie), to jest po wejściu

w życie ustawy z 28 czerwca 1979 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1979 r. Nr 15, poz. 97 ze zm.), okres odbywania zasadniczej służby wojskowej na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z 21 listopada 1967 r.

o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1534 ze zm.), winien być doliczony do stażu pracy wymaganego do nabycia emerytury

w obniżonym wieku (a w konsekwencji do stażu pracy nauczycielskiej). Możliwość „wliczenia” okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia

w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych została usunięta dopiero z 21 października

2005 r. (podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 grudnia 2016 r., III AUa 1382/16, LEX nr 2237403).

Uprawnionym zatem będzie przyjęcie, że wykładnia gramatyczna art. 120 ust. 1 cytowanej ustawy przewiduje w tym względzie, że okresy odbytej służby wojskowej traktuje się tak samo, jak wykonywanie pracy, a więc zalicza się je do stażu pracy wymaganego

do nabycia emerytury również w wieku obniżonym. (tak również w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 sierpnia 2013 r., III AUa 428/13).

Sąd Okręgowy stwierdził, że w niniejszej sprawie bezsporne było, iż bezpośrednio przed powołaniem do odbycia zasadniczej służby wojskowej ubezpieczony wykonywał pracę nauczycielską oraz że po odbyciu tej służby podjął z zachowaniem 30-dniowego terminu zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy i dalej pracował na tym samym stanowisku. Powyższe oznacza, że cały okres pełnienia zasadniczej służby wojskowej od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r. winien być zaliczony ubezpieczonemu do stażu pracy nauczycielskiej.

W tym stanie rzeczy Sąd I instancji doszedł do przekonania, że należało zaliczyć K. G. do stażu pracy w szczególnych warunkach nieuwzględniony przez organ rentowy okres odbywania zasadniczej służby wojskowej od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r. (11 miesięcy i 26 dni). Łącznie ze stażem pracy nauczycielskiej uznanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w wymiarze: 19 lat, 1 miesiąca i 8 dni ubezpieczony ostatecznie udowodnił zatem posiadanie stażu pracy nauczycielskiej w wymiarze ponad 20 lat (20 lat, 1 miesiąc i 4 dni).

Sąd Okręgowy zwrócił także uwagę na fakt, iż ubezpieczony w dacie złożenia wniosku o emeryturę pozostawał w stosunku pracy wobec czego, przy bezspornym spełnieniu wszystkich przesłanek z art. 88 Karty Nauczyciela poza spornym stażem szczególnym, spór ograniczony został do spełnienia tej ostatniej przesłanki.

Sąd I instancji wskazał, że kontrolno-odwoławczy charakter postępowania sądowego w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego odmawiającej przyznania prawa do emerytury pozwala na skuteczne spełnienie przesłanek przyznania świadczenia także po wydaniu decyzji w toku postępowania sądowego, a negatywną dla ubezpieczonego konsekwencją takiego stanu rzeczy jest jedynie to, że sąd nie może przyznać prawa do emerytury za okres poprzedzający rozwiązanie stosunku pracy (patrz – też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2013 r., I UK 592/12). W toku postępowania sądowego, tj. z dniem 31 sierpnia 2017 r., ubezpieczony rozwiązał stosunek pracy, co wykazał złożonym świadectwem pracy. Spełnił tym samym wszystkie warunki do przyznania mu prawa do emerytury w art. 88 Karty Nauczyciela.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i przyznał ubezpieczonemu świadczenie od 1 września 2017 r., tj. od pierwszego dnia po spełnieniu ostatniej przesłanki do spełniania świadczenia - zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej (pkt 1 wyroku).

Mając na uwadze, że spełnienie ostatniej przesłanki do nabycia prawa do emerytury, tj. rozwiązanie stosunku pracy, nastąpiło dopiero na etapie postępowania sądowego, Sąd nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej (pkt 2 wyroku).

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając:

I. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 88 ustawy - Karta Nauczyciela polegającą na przyjęciu, że ubezpieczony spełnił warunki do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury, mimo że nie wykazał co najmniej 20 lat pracy nauczycielskiej oraz nie rozwiązał stosunku pracy na dzień złożenia wniosku o emeryturę;

II. naruszenie przepisu prawa procesowego art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wyprowadzenie

z zebranego materiału dowodowego wniosków sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczeniem życiowym, poprzez uznanie, że okres odbywania służby wojskowej od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r. podlega zaliczeniu do okresów pracy nauczycielskiej;

III. naruszenie przepisu prawa procesowego art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy zaskarżona decyzja na dzień jej wydawania była decyzją wydaną zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;

IV. błąd w ustaleniach faktycznych, który miał wpływ na wynik sprawy polegający na przyjęciu przez Sąd, że w niniejszej sprawie ubezpieczony wykazał fakt posiadania co najmniej 20 lat pracy nauczycielskiej poprzez zaliczenie okresu służby wojskowej od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r. do okresów pracy nauczycielskiej.

Zdaniem organu rentowego te uchybienia mogły mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, albowiem prawidłowa ocena dowodów mogła doprowadzić do przyjęcia odmiennych, aniżeli te wynikające z zaskarżonego wyroku, ustaleń.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz o zasądzenie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że okres zasadniczej służby wojskowej nie jest okresem, o którym mowa w art. 1 Karty Nauczyciela. W związku z tym nie podlega on zaliczaniu do okresów pracy nauczycielskiej. Zgodnie z wyrokiem SN z dnia 25 czerwca 2010 r., II UK 64/10, LEX nr 607446: „przepis art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela jest przepisem szczególnym w stosunku do przepisów ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i w zakresie uprawnień emerytalnych nauczycieli normuje wszystkie wymagania, których spełnienie uprawnia nauczyciela do przejścia na emeryturę w niższym wieku”. W związku z tym, dokonując wykładni przepisu art. 88 ust. 1 należy dokonywać jej w sposób ścisły, co oznacza brak rozszerzania możliwości na zaliczanie innych okresów jako okresów pracy nauczycielskiej niż te, które zostały określone w art. 1 Karty Nauczyciela.

Ponadto organ rentowy wskazał, iż z dniem 6 sierpnia 1979 r. nastąpiła zmiana zapisu art. 108 ustawy o powszechnym obowiązku obrony, który z tą datą nie przewiduje możliwości zaliczenia czasu odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej do okresu zatrudnienia i w konsekwencji do okresu pracy w szczególnych warunkach. W związku z tym wydane na podstawie art. 108 ust. 4 cyt. ustawy - w brzmieniu obowiązującym do 5. Sierpnia 1979 r. - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. z 1968 r., nr 44, poz. 318) obowiązywało do 31 sierpnia 1979 r. Z dniem 1 września 1979 r. weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 września 1979 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i osób spełniających zastępczo obowiązek służby wojskowej oraz członków ich rodzin (Dz. U. z 1979 r. Nr 21, poz. 125) - § 4 tego rozporządzenia nie przewiduje możliwości zaliczenia okresu odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26.04.2017 r., sygn. akt III AUa 564/17).

Mając powyższe na uwadze, brak jest zdaniem pozwanego organu podstaw do zaliczenia do okresów pracy nauczycielskiej okresu odbywania służby wojskowej/okresu równorzędnego z tą służbą od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r.

Pozwany zwrócił także uwagę, że zgodnie z systemem orzekania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w postępowaniu wywołanym odwołaniem do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji w granicach jej treści i przedmiotu. Zgodnie z ugruntowaną w orzecznictwie wykładnią, sąd ubezpieczeń społecznych ocenia legalność decyzji organu rentowego według stanu rzeczy istniejącego

w chwili jej wydania. W związku z tym, że na dzień wydawania decyzji ubezpieczony nie wykazał rozwiązania stosunku pracy, to w ocenie pozwanego w tym zakresie sąd pierwszej instancji winien badać jej legalność według stanu jej wydawania, co w konsekwencji winno również skutkować oddaleniem odwołania.

Ubezpieczony wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu między stronami było, czy wnioskodawca K. G. spełnił kumulatywne przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (j. t. Dz. U. z 2017 r., poz. 1189 ze zm.).

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c.,

nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów. Sąd Apelacyjny zaakceptował zatem w całości ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, traktując je jak własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNP 1999, nr 24, poz. 776). Sąd odwoławczy w pełni podziela także ocenę prawną, jakiej dokonał Sąd pierwszej instancji, uznając ją za wyczerpującą, a tym samym nie ma potrzeby powtarzać w całości trafnego wyводу prawnego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2006 r., IV CK 380/05, LEX nr 179977; z dnia 16 lutego 2005 r., IV CK 526/04, LEX nr 177281).

Rozważenia wymagały podniesione zarzuty apelacyjne.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu naruszenia prawa procesowego

- art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy zaskarżona decyzja na dzień jej wydania była decyzją wydaną zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, albowiem wnioskodawca nie wykazał na ten dzień rozwiązania stosunku pracy, wskazać należy,

że - istotnie - w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada oceny prawidłowości decyzji według stanu istniejącego w dacie jej wydania. Odstępstwo od tej zasady jest jednak dopuszczalne i uzasadnione w niektórych wyjątkowych wypadkach, kiedy to ostatnia z przesłanek prawa do świadczenia została spełniona w czasie postępowania odwoławczego przed sądem. Każdorazowo należy rozważyć, czy odstępstwo takie nie prowadzi do wypaczenia charakteru postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i całkowitego pozbawienia znaczenia postępowania administracyjnego poprzedzającego postępowanie sądowe. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem orzecznictwa, odstępstwo od zasady badania legalności decyzji według stanu na dzień jej wydania jest szczególnie uzasadnione w przypadku oceny prawa do takiego świadczenia, które uzależnione jest m.in. od warunku rozwiązania stosunku pracy (por. wyrok SN

z 3 grudnia 2014 r., II UK 76/14, Lex nr 1777882; wyrok SA w Łodzi z 27 grudnia 2016 r., III AUA 42/16, LEX nr 2196185; wyrok SA w Szczecinie z 15 października 2013 r., III AUa 302/13, Lex nr 144152; wyrok SA w Gdańsku, III AUa 1154/13, Lex nr 1366061; wyrok SA w Krakowie z 5 września 2013 r., III AUa 121/13, Lex nr 1366093; wyrok SA w Łodzi

z 18 lipca 2013 r., III AUa 1675/12, Lex nr 1349947).

Skoro zatem stosunek pracy wnioskodawcy ustał z dniem 31 sierpnia 2017 r., brak było przeszkód do przyznania mu prawa do emerytury, po ustaleniu spełnienia pozostałych przesłanek tego świadczenia, od 1 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny zgadza się również ze stanowiskiem Sądu I instancji, zgodnie z którym do okresów pracy nauczycielskiej należało wnioskodawcy zaliczyć służbę wojskową odbywaną przez niego od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r.

Organ rentowy nietrafnie powołuje się na wyrok Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2010 r. w sprawie II UK 64/10. Sąd Apelacyjny podziela wyrażony w nim, a przytoczony przez apelującego pogląd, że przepis art. 88 Karty Nauczyciela, jako regulacja szczególna wobec przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w zakresie uprawnień emerytalnych nauczycieli normuje wymagania, których spełnienie uprawnia nauczyciela do emerytury, a więc określenie pracy w szczególnym charakterze, użyte w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, ma charakter autonomiczny i pełny (zob. wyrok SN z dnia 19 października 2010 r., II UK 108/10, LEX nr 688682).

Przypomnieć można, że zgodnie z odesłaniem zawartym w art. 47 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zasady przechodzenia na emeryturę nauczycieli bez względu na wiek, urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., określają odrębne przepisy. Tym odrębnym przepisem jest właśnie art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, który stwarza przywilej przejścia na emeryturę bez względu na wiek nauczycielom, którzy mają dłuższy niż wymagany przepisami ogólnymi okres zatrudnienia oraz dłuższy okres pracy w szczególnym charakterze. Faktem jest, że nie ma bezpośredniego związku pomiędzy art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela oraz art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przepisy te regulują odrębne uprawnienia do emerytury. Jak jednak trafnie wskazywał Sąd I instancji, w orzecznictwie podkreśla się, że przepis art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela nie definiuje wprost samego pojęcia "pracy w szczególnym charakterze" w odniesieniu do pracy nauczyciela, jak i pojęć "okres zatrudnienia" oraz "wykonywanie pracy". Biorąc więc pod uwagę, że przepisy art. 88 oraz art. 86 Karty Nauczyciela, z mocy art. 32 ust. 5 oraz art. 47 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, należą do systemu emerytalnego, przy interpretacji tych zwrotów należy odwoływać się do definicji obowiązujących w systemie (zob. wyrok SN z dnia 25 czerwca 2010 r., II UK 64/10, LEX nr 607446).

W powołanym przez organ wyroku Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2010 r. Sąd ten stwierdził, odnosząc się do podstawy faktycznej sporu, że nie jest pracą w szczególnym charakterze wykonywanie pracy w placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela, jeśli osoba wykonująca taką pracę nie będzie posiadała stosownych kwalifikacji pedagogicznych. Kwestia ta nie jest sporna w rozpoznawanej sprawie. Jednocześnie jednak w tym samym orzeczeniu Sąd Najwyższy zwrócił uwagę - o czym była już mowa powyżej i co dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy ma znaczenie - że Karta Nauczyciela nie precyzuje określenia "praca w szczególnym charakterze" - poza stwierdzeniem, że nauczyciel zaliczany jest do pracowników wykonujących pracę w szczególnym charakterze - ani też nie odsyła do jego prawnej definicji ustalonej w innych przepisach. Karta Nauczyciela nie definiuje także wprost pojęcia "praca w szczególnym charakterze" w odniesieniu do pracy nauczyciela. W ocenie Sądu Najwyższego należy mieć zatem na uwadze, że przepisy te, z mocy art. 32 ust. 5 i 47 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, należą do systemu emerytalnego i do interpretacji użytych w art. 88 ust. 1 pojęć - "okres zatrudnienia" i "wykonywanie pracy w szczególnym charakterze" - stosuje się definicje obowiązujące w tym systemie. Stosowanie do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS do warunków, na których nauczycielowi przysługuje prawo do emerytury, jest w pełni uprawnione i potwierdzone bogatym orzecznictwem na gruncie art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 maja 2005 r., II UK 219/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 361; z dnia 5 maja 2005 r., II UK 215/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 360).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 marca 2010 r. (I UK 333/09, niepublikowanym), wyraził pogląd, że dla kwalifikacji okresu zasadniczej służby wojskowej jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach należy stosować regulacje prawne obowiązujące w okresie odbywania tej służby. Mając na względzie powyższe, rozważenia wymagała kwestia stosowania regulacji prawnych obowiązujących w okresie odbywania

przez wnioskodawcę służby wojskowej, to jest brzmienia przepisów uprawniających do zaliczenia czasu odbywania służby do okresu zatrudnienia w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów rozporządzenia z 1983 r.

Analiza przepisów o powszechnym obowiązku obrony wskazuje, że podlegały one częstym zmianom, przy czym w stanie faktycznym sprawy podstawowe znaczenie ma brzmienie ustawy w okresie odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej, co miało miejsce w okresie od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r. Zgodnie z obowiązującym wówczas art. 120 ust. 1 ustawy, pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych.

Pierwotnie kwestię tę regulował art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (Dz. U. z 1967 r. Nr 44, poz. 220). Okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zaliczał się do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych

z zatrudnieniem pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby albo w tej samej gałęzi pracy. Szczegółowe zasady zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia zostały ustalone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r.

w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. Nr 44, poz. 318 ze zm.). Zgodnie z jego § 5 ust. 1, żołnierzowi, który podjął zatrudnienie po odbyciu służby wliczało się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Podkreślenia wymaga,

że na wskazanych warunkach okres zasadniczej służby wojskowej podlegał zaliczeniu "do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem". Należy uznać, że "wszelkie uprawnienia związane z zatrudnieniem" to także uprawnienia wynikające z ubezpieczenia społecznego, a więc okres zasadniczej służby wojskowej zaliczony na wskazanych warunkach do okresu zatrudnienia (stosunku pracy) trzeba traktować w prawie ubezpieczeń społecznych tak, jak okres podlegania ubezpieczeniu z tytułu stosunku pracy. Potwierdza to odwołanie się do wykładni historycznej.

Przepis art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony został nieznacznie zmieniony z dniem 1 stycznia 1975 r. przez art. X pkt 2 lit. c ustawy z dnia 26 czerwca

1974 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks pracy, Dz. U. Nr 24, poz. 142 ze zm.) i zgodnie z jego nowym brzmieniem, czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wliczał się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby.

Poważniejsza zmiana nastąpiła w brzmieniu przepisów ujętym w tekście jednolitym (Dz. U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111). Zmianie uległa numeracja poszczególnych jednostek redakcyjnych ustawy, a także brzmienie niektórych przepisów. Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że nie jest tak, jak podnosi pozwany w apelacji, że od dnia 6 sierpnia 1979 r. ustawa o powszechnym obowiązku obrony nie przewiduje możliwości zaliczenia czasu odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej do okresu zatrudnienia i w konsekwencji

do okresu pracy w szczególnych warunkach. W związku ze zmianami redakcyjnymi stosowna regulacja zamieszczona została w art. 120 ustawy, zgodnie z którym pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych. Jednocześnie pracownikowi, który podjął pracę

lub złożył wniosek o skierowanie do pracy po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej, czas odbywania służby wliczał się do okresu zatrudnienia tylko

w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej oraz uprawnień emerytalno-rentowych (art. 120 ust. 3). Analiza systematyczna tego brzmienia prowadzi do wniosku, że w dalszym ciągu "wszelkie uprawnienia wynikające z przepisów szczególnych" (art. 120 ust. 1) to także uprawnienia emerytalno-rentowe. Skoro okres zasadniczej służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych pracownikowi, który podjął pracę po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej (art. 120 ust. 3), to tym bardziej był wliczany w tym zakresie pracownikowi, który zachował ten termin (art. 120 ust. 1).

Pomimo kolejnych, licznych zmian redakcyjnych ustawy o powszechnym obowiązku obrony, w dalszym ciągu obowiązywało zawarte w art. 120 ust. 1 i 3 ustawy "wliczanie" okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych. Zostało ono usunięte dopiero z dniem 21 października 2005 r. Wówczas wszedł w życie art. 1 pkt 39 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 180, poz. 1496), który nadał nową treść między innymi art. 120 ust. 3 ustawy. Zgodnie z tym brzmieniem, pracownikowi, który podjął pracę po upływie trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej, czas odbywania tej służby wlicza się do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień wynikających ze stosunku pracy, z wyjątkiem uprawnień przysługujących wyłącznie pracownikom u pracodawcy, u którego podjęli pracę.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny zgadza się ze stanowiskiem, iż okres zasadniczej służby wojskowej odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury, jeżeli pracownik w ustawowym terminie zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia.

Odmienne stanowisko, zaprezentowane przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 marca 2009 r. (II UK 247/08, nieublikowanym) nie zostało podtrzymane. Zasadnicza jego teza o wyłączeniu możliwości uwzględniania okresu służby wojskowej w stażu pracy w szczególnych warunkach, wywiedziona z uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r. (III ZP 30/01, OSNAPiUS 2002 Nr 10, poz. 243), została zakwestionowana. W wyroku z dnia 25 lutego 2010 r. (II UK 219/09, niepublikowanym) Sąd Najwyższy trafnie wskazał, że jeżeli w uchwale podtrzymano stosowanie przepisów dotychczasowych, tj. rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., to tylko do tych jego przepisów, które regulują materię określoną w ustawie, a więc wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na jakich osobom wykonującym prace w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury, to nie wyłączono § 19 ust. 2 tego rozporządzenia. Ten właśnie przepis - przez zagwarantowanie zachowania dotychczasowych uprawnień - rozszerza katalog prac wykonywanych w szczególnych warunkach, o których mowa w rozporządzeniu. W kolejnych orzeczeniach Sąd Najwyższy prezentował jednolitą wykładnię, według której okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych (I kategorii zatrudnienia), który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2009 r., II UK 215/09 OSNP 2011 nr 15-16, poz. 219, z dnia 9 marca 2010 r., I UK 333/09, niepublikowany, z dnia 24 maja 2012 r., II UK 265/11, niepublikowany).

Mając powyższe na uwadze stwierdzić raz jeszcze należy, że dopiero z dniem 21 października 2005 r. - gdy wszedł w życie art. 1 pkt 39 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 180, poz. 1496), który nadał nową treść między innymi art. 120 ust. 3 ustawy - czas odbywania tej służby wlicza się wyłącznie do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień wynikających

ze stosunku pracy, z wyłączeniem uprawnień przysługujących wyłącznie pracownikom u pracodawcy, u którego podjęli pracę.

Wykładnię taką, na kanwie stanów faktycznych bezpośrednio dotyczących prawa do emerytury nauczycielskiej, zaprezentował Sąd Najwyższy w wyroku z 20 marca 2013 r. (I UK 544/12, LEX nr 1383246), jak również Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 29 sierpnia 2012 r. (III AUa 281/12, LEX nr 1220577).

Reasumując, chybione okazały się apelacyjne zarzuty zaliczenia czasu pełnienia przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej do wymaganego okresu zatrudnienia w szczególnym charakterze, jakim jest wykonywanie pracy nauczycielskiej w wymiarze 20 lat. Przychylić należy się do argumentacji podniesionej także w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że przyjęcie za prawidłową wykładni spornych przepisów prezentowanej przez apelującego godziłoby również w standardy konstytucyjne. Nie można zaakceptować sytuacji, w której wypełnienie przez obywatela polskiego obowiązku obrony ojczyzny skutkowałoby naruszeniem jego uprawnień, w tym pracowniczych czy emerytalnych.

W świetle powyższych wywodów skonstatować należy, że Sąd Okręgowy doszedł do prawidłowego wniosku, iż okres zasadniczej służby wojskowej należy zaliczyć wnioskodawcy do stażu pracy w szczególnym charakterze nauczyciela. Nadmienić należy, że organ nie kwestionował w toku postępowania zgłoszenia przez ubezpieczonego powrotu do zatrudnienia w warunkach szczególnych w ustawowym terminie.

Doliczenie okresu odbywania służby wojskowej od 3 maja 1985 r. do 28 kwietnia 1986 r. (11 miesięcy i 26 dni) do uznanego przez organ okresu 19 lat, 1 miesiąca i 8 dni oznacza, że posiada on 20 lat, 1 miesiąc i 4 dni tego stażu pracy nauczycielskiej, a zatem spełnia wszystkie przesłanki warunkujące możliwość przyznania mu emerytury na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela.

W konsekwencji powyższego Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego organu w na podstawie art. 385 k.p.c. jako bezzasadną, jak w punkcie 1 wyroku.

W punkcie 2 wyroku Sąd Apelacyjny zasądził od ubezpieczonego na rzecz pozwanego organu kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję, działając z tym zakresie na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 i art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c.

w zw. z § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

SSA Bożena Grubba SSA Alicja Podlewska SSO del. Tomasz Koronowski